

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA
EUROSYSTEM

Slovenské mzdy – niekoľko úvah

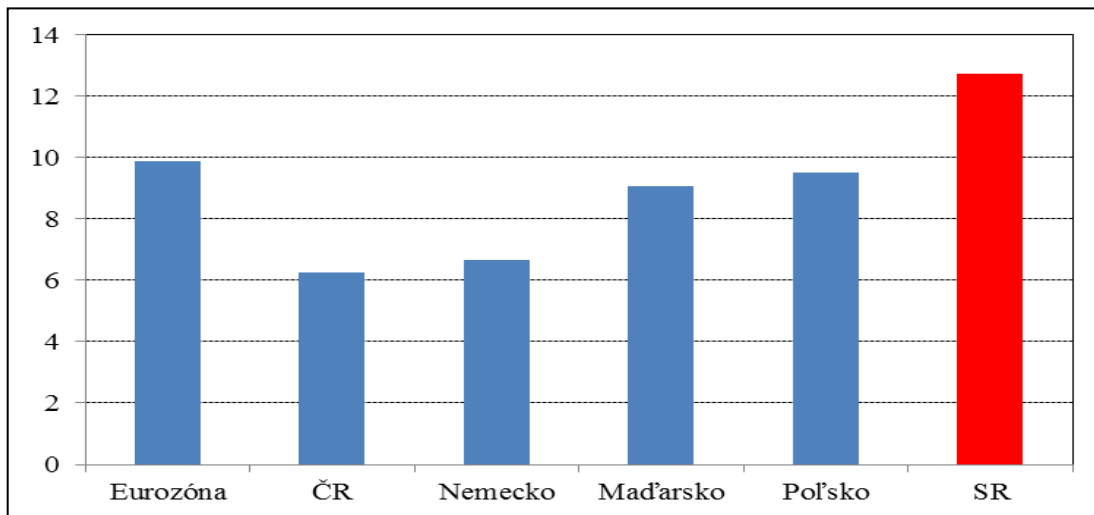
NRSR seminár

Ján Tóth
viceguvernér
NBS

Slovensko – dlhodobo vysoká nezamestnanosť

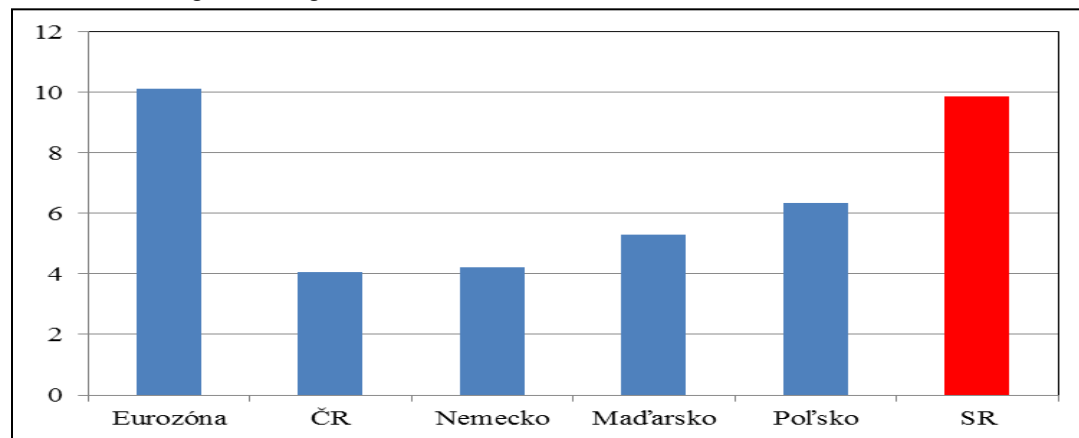

Miera nezamestnanosti, priemer za posledných 10 rokov
(%, nezamestnaní z počtu ekonomicky aktívnych, 2006 - 2015)

Zdroj: Eurostat.

Miera nezamestnanosti, priemer za rok 2016 (%, nezamestnaní z počtu ekonomicky aktívnych, 2016Q1 – 2016Q3, s.a.)

Tradičný kompromis (v krátkodobom horizonte v normálnych časoch):

vyššie mzdy alebo viac zamestnaných ?

Pre Slovensko akútnejší problém bola vyššia zamestnanosť

Napriek poklesu (a historicky najvyššej zamestnanosti), stále vysoká nezamestnanosť.

Predkrízová skúsenosť – pri tlakoch na trhu práce si nachádzajú prácu aj dlhodobo nezamestnaní.

Aktualizácia strednodobej predikcie P4Q-2016

	2015	2016		2017		2018		2019	
	Skutočnosť	P4Q-2016	P4QA-2016	P4Q-2016	P4QA-2016	P4Q-2016	P4QA-2016	P4Q-2016	P4QA-2016
HDP s. c.	3,8	3,3	3,3	3,1	3,1	4,2	4,2	4,6	4,6
HICP (priemer roka)	-0,3	-0,5	-0,5	1,2	1,2	1,8	1,9↑	1,9	1,9
Nominálne mzdy	2,9	3,4	3,3↓	4,0	4,2↑	4,5	4,6↑	4,6	4,6
Reálne mzdy	3,2	3,9	3,9	2,7	2,9↑	2,6	2,6	2,5	2,6
Zamestnanosť ESA 2010	2,0	2,3	2,3	1,3	1,6↑	1,1	1,1	0,9	0,9
Nezamestnanosť	11,5	9,8	9,7↓	9,0	8,8↓	8,3	8,1↓	7,7	7,5↓

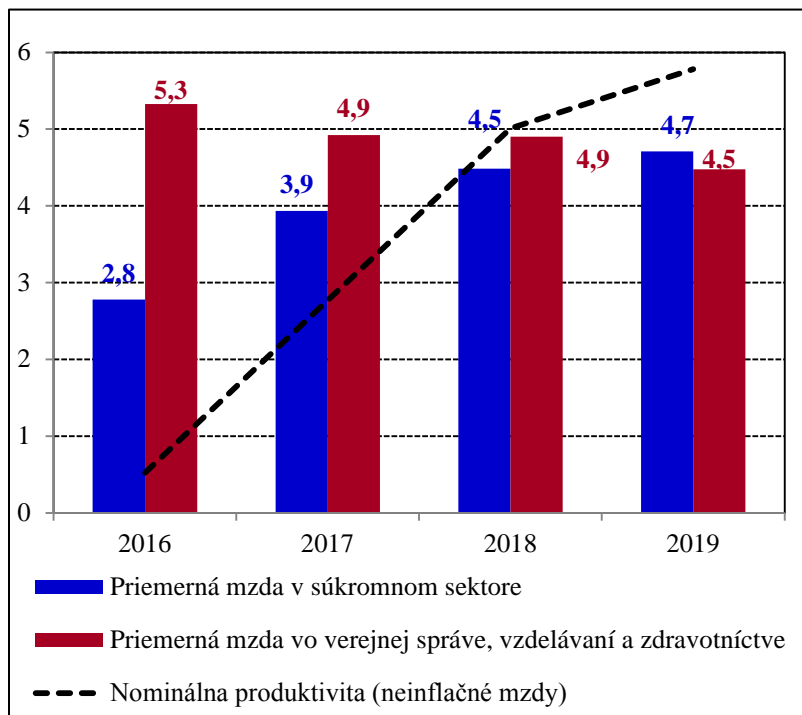
Mzdy – pokračujú v raste

	2015	2016	2017	2018	2019
Mzda nominálna (%)	2,9	3,3	4,2	4,6	4,6
Revízia (p. b.)	0,0	-0,1	0,2	0,1	0,0

	2015	2016	2017	2018	2019
Mzda reálna (%)	3,2	3,9	2,9	2,6	2,6
Revízia (p. b.)	0,0	0,0	0,2	0,0	0,1

Medziročný rast miezd (%)

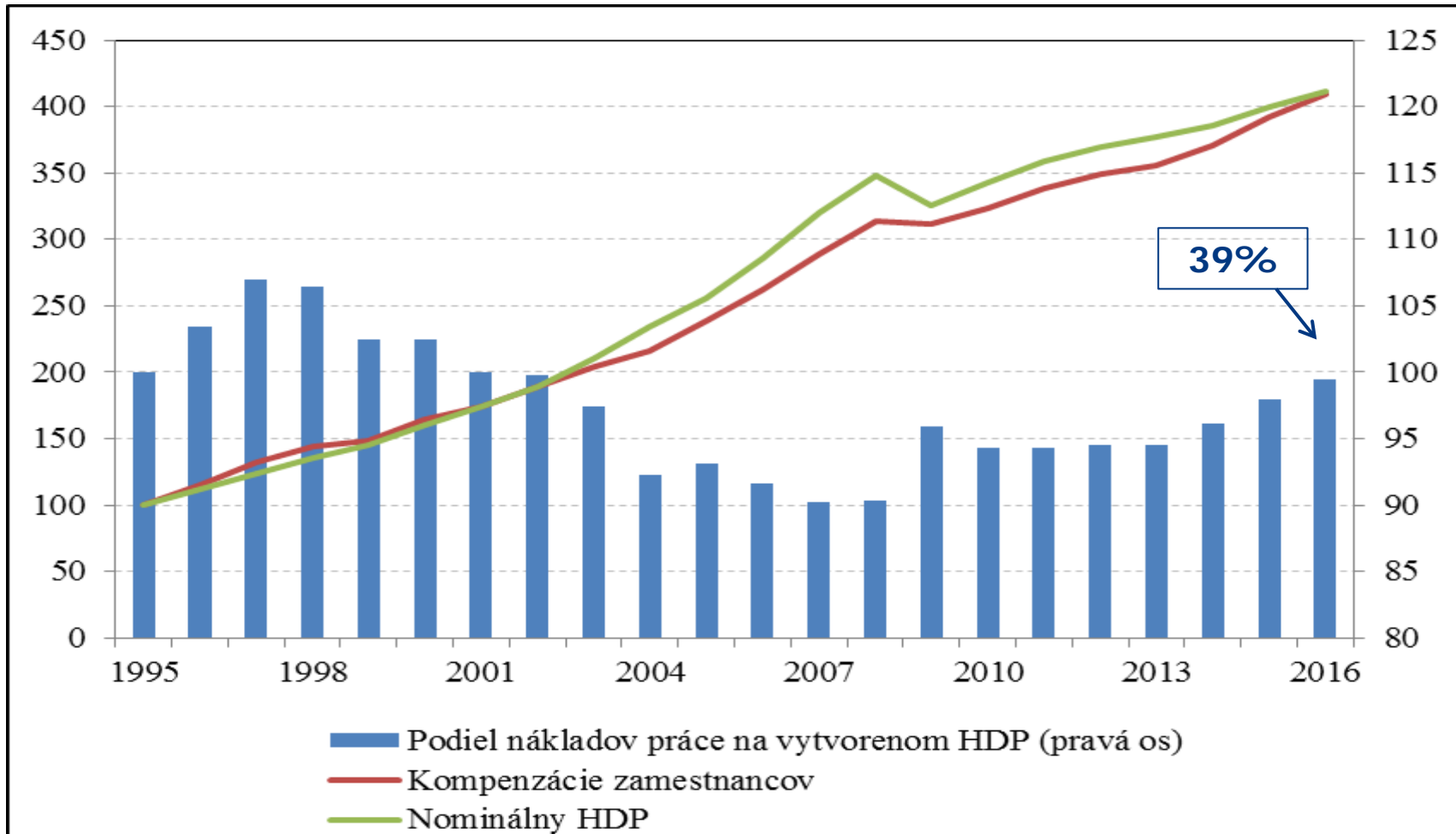
- **Až v roku 2018 (po 4 rokoch) budú mzdy rásť v súlade s produktivitou. Dovtedy budú rásť rýchlejšie.**
- V posledných rokoch rástli mzdy vo verejnej správe rýchlejšie ako v súkromnej (najmä učitelia a lekári).
- Historicky slabší rast miezd však generoval pomerne slušný nárast reálnych miezd (3-4% medziročne) kvôli bezinflačnému obdobiu. Pred krízou na takýto mzdový nárast bol potrebný rast ekonomiky v priemere cca 6 %.

Podiel nákladov práce na vytvorenom HDP

Pokrízové obdobie znamenalo **uzavretie nožníc medzi produktivitou a platmi**. Zvýšil sa podiel miezd na HDP späť k historickému priemeru.

Vývoj nákladov práce v ekonomike (1995 = 100)

Zdroj: ŠÚ SR, výpočty NBS. Rok 2016 podľa aktuálnej prognózy NBS P4QA-2016.

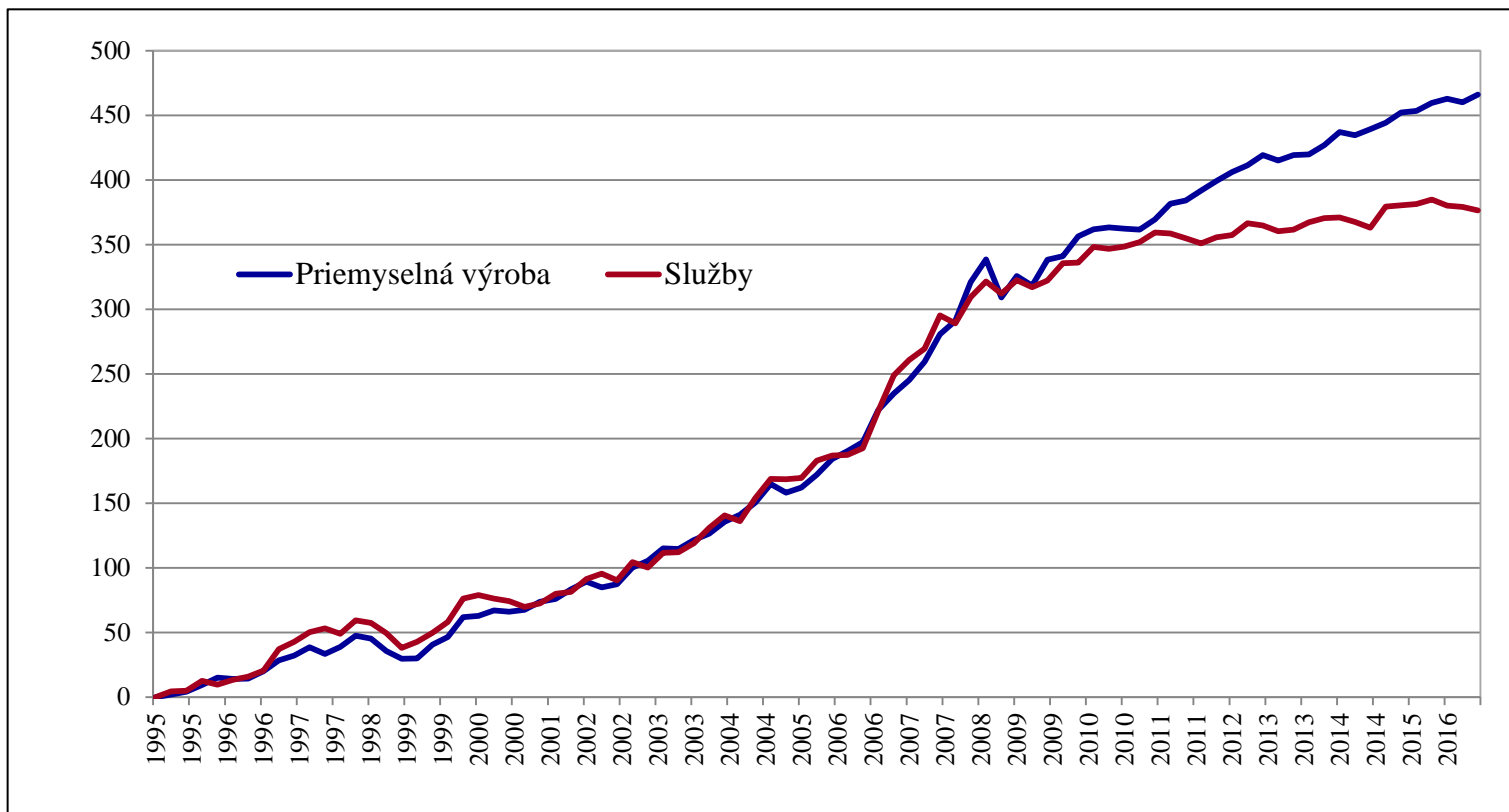
Služby sú po kríze „menej platené“

Podobný vývoj však aj v iných krajinách. Nedostatočne vysvetlené rozdielnou produktivitou.

Na druhej strane značné generovanie nových pracovných miezd (s nižšou produktivitou a platmi v službách).

Kompensácie na zamestnanca v priemyselnej výrobe a službách (kum. zmena v porovnaní s 1. štvrt'rokom 1995 v %)

Zdroj: Macrobond, prepočty NBS.

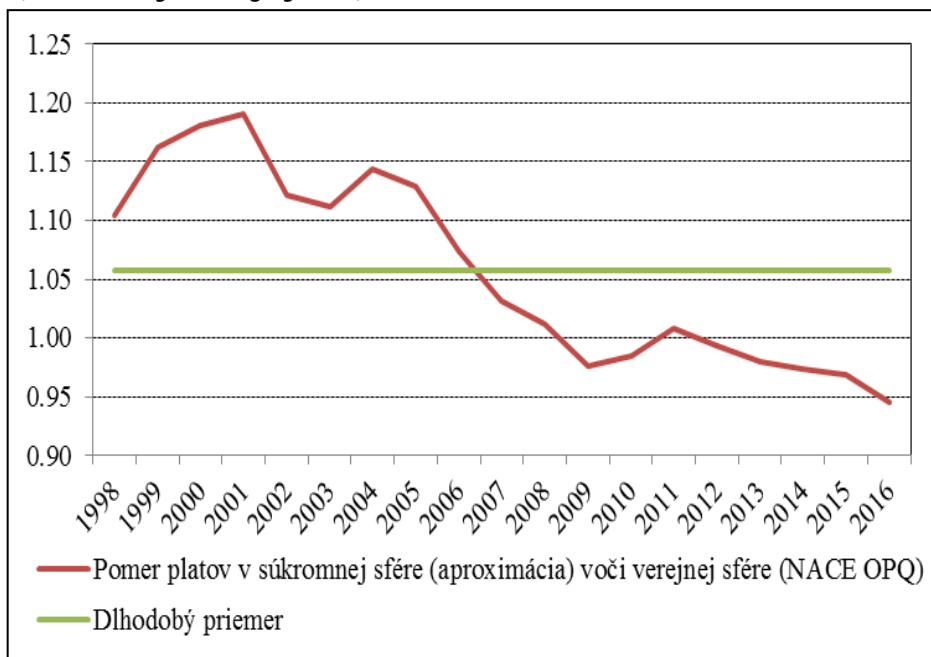
Porovnanie plátov vo verejnom a súkromnom sektore

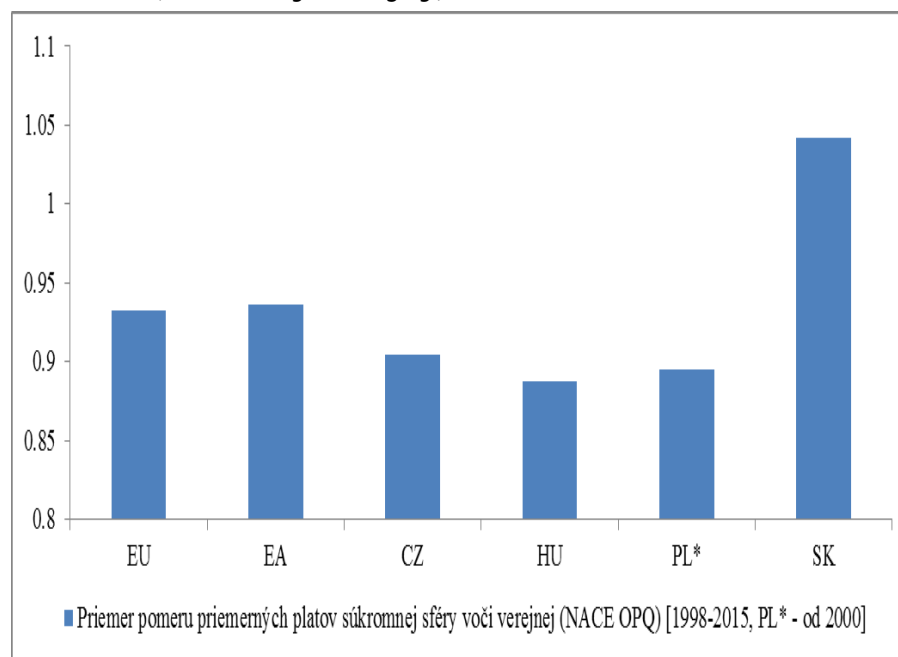
Na Slovensku je verejný sektor dlhodobo platovo skor „nižšie “ v medzinárodnom porovnaní.

Nedávne vyjednané mzdové nárasty pre pedagógov a zdravotníctvo však približujú SR už bližšie k ostatným krajinám.

Pomer priemerných plátov vo verejnom a súkromnom sektore (súkromný/verejný, SK)

Pomer priemerných plátov vo verejnom a súkromnom sektore (súkromný/verejný) v EU, EA a V4

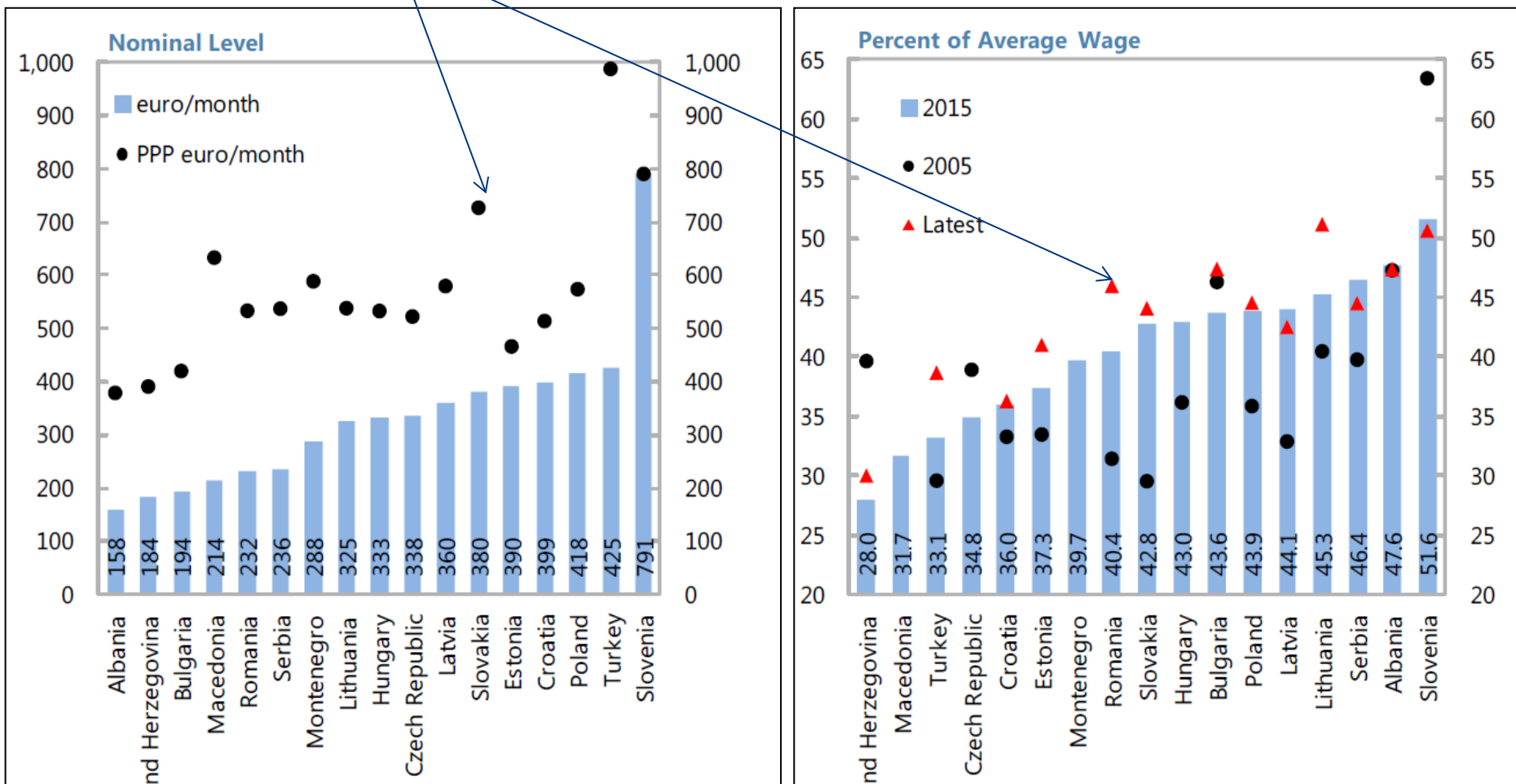

Zdroj: ŠÚ SR, výpočty NBS. Rok 2016 podľa aktuálnej prognózy NBS P4QA-2016. Zdroj: Eurostat, výpočty NBS.

Porovnanie minimálnych miezd

SK nemá nízku minimálnu mzdu spomedzi porovnateľných krajín.

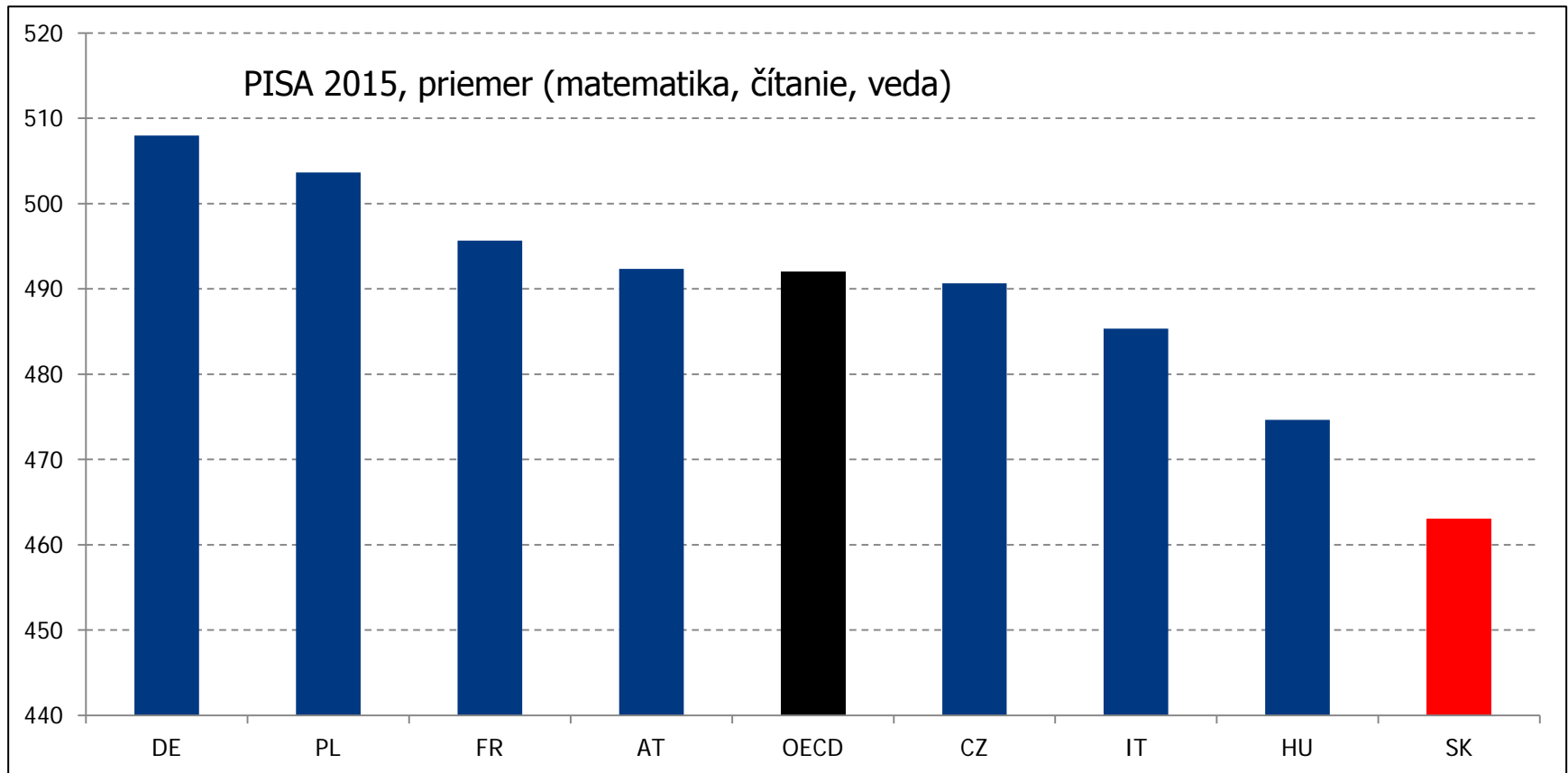

Zdroj: IMF.

Znižovanie kvality pracovnej sily ?

- Slovensko má slabé výsledky v PISA a navyše klesajúci trend.
- Nová pracovná sila prichádza na trh s nízkymi zručnosťami ?
- Z dlhodobého pohľadu bez lepšieho vzdelávania nemôžeme očakávať výrazný rast miezd.

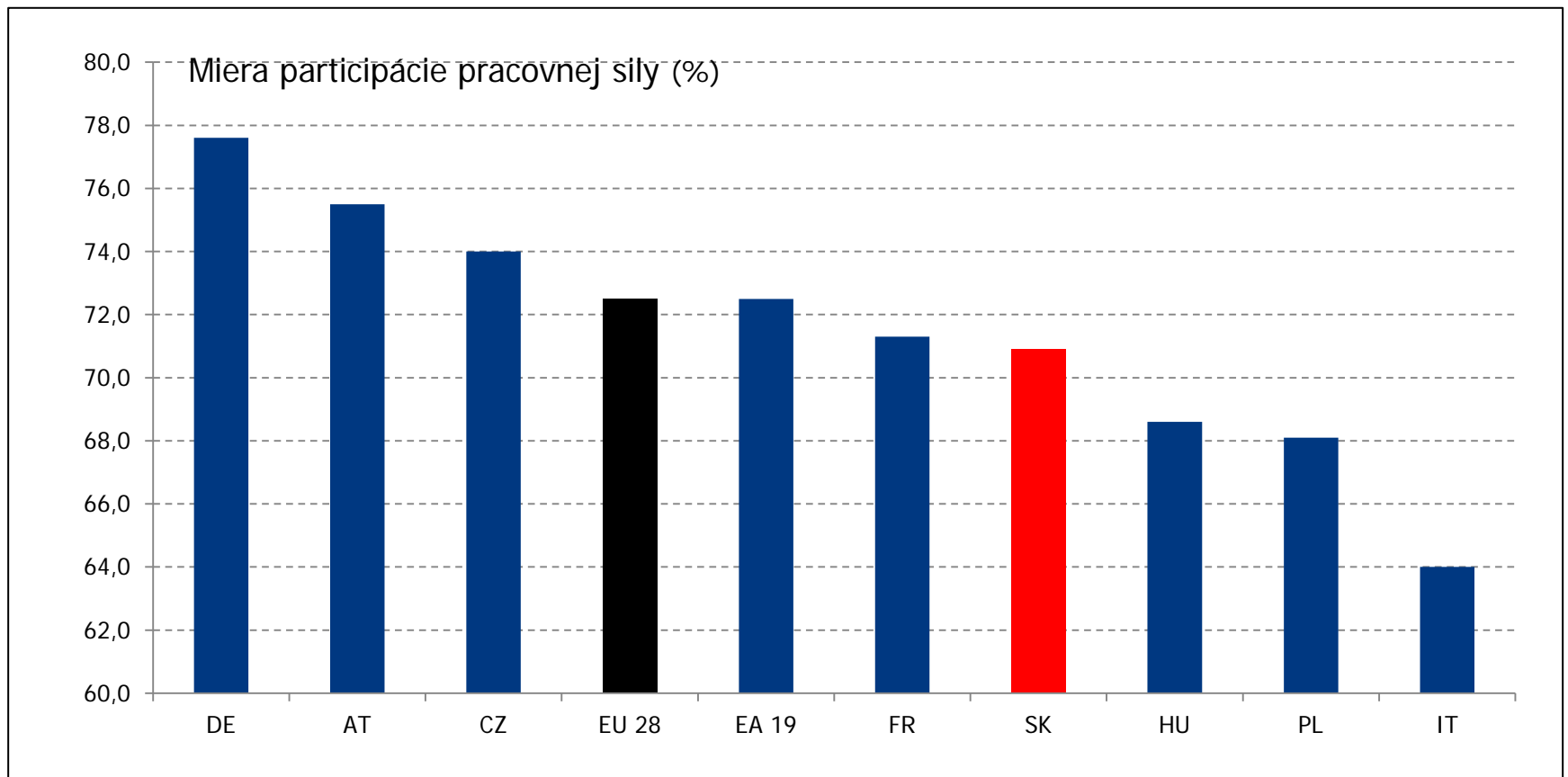

Zdroj: OECD.

Nízka participácia pracovnej sily

- Nízka participácia pracovnej sily je sčasti tvorená rómskou komunitou, ale sčasti je dodatočnou rezervou pracovnej sily, popri nezamestnaných.
- Rast miezd bude zvyšovať participáciu pracovnej sily a táto dodatočná ponuka pracovnej sily môže zmierňovať rast miezd.

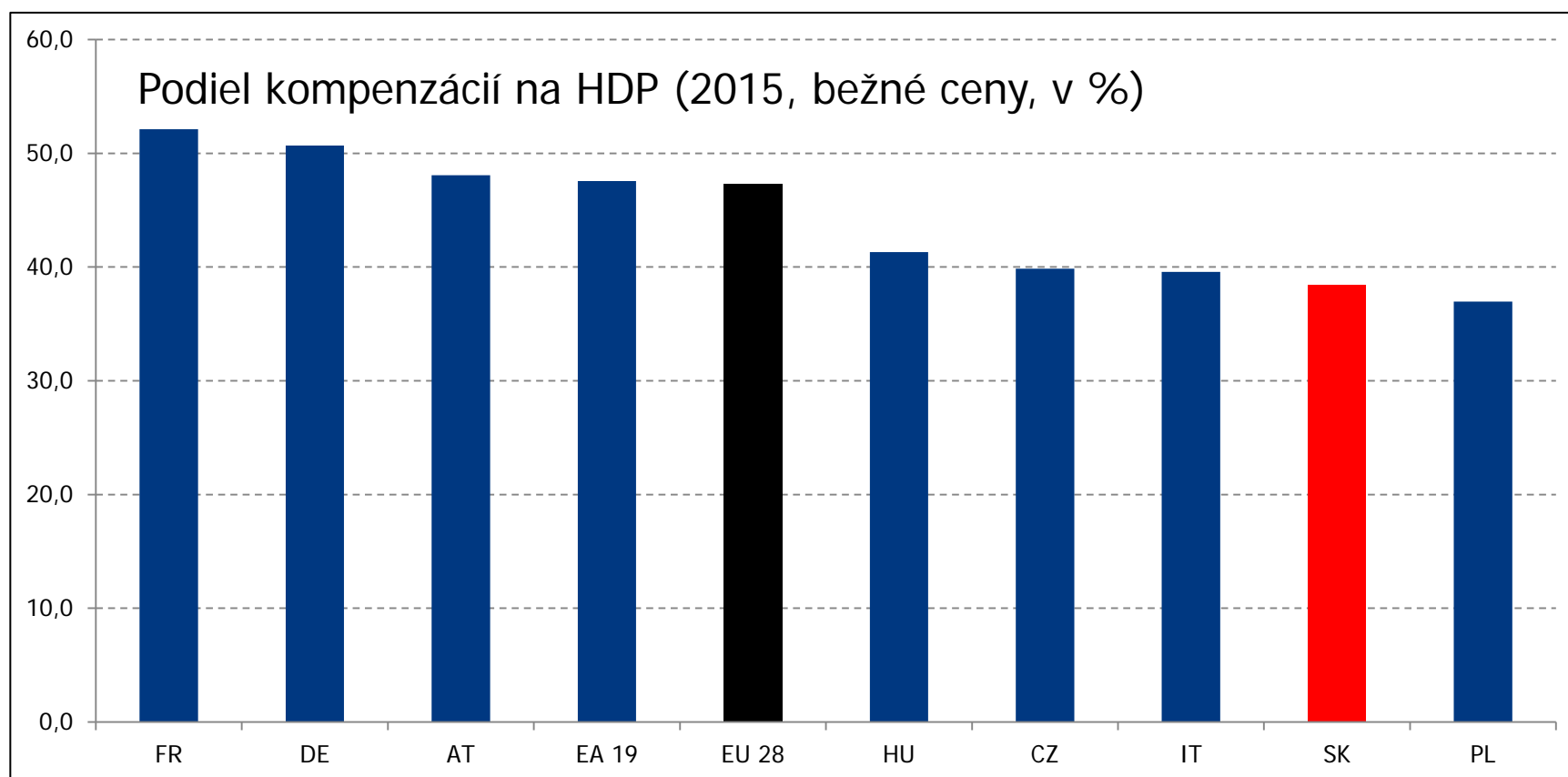

Zdroj: Eurostat.

Stále nízky podiel kompenzácií na HDP

- Nízky podiel kompenzácií na HDP je dôsledkom výberu používaných technológií – najmä veľké PZI sú náročné na kapitál a využívajú menej sofistikovanú pracovnú silu.
- Pre rast miezd je potrebné podporiť využitie nových technológií s vyššou pridanou hodnotou vrátane služieb (IT, finančný sektor, atď.). Treba priťahovať talenty (t.j., nemať napr. prílišné zdaňovanie vysoko produktívnej práce vs. nízko).

Zdroj: Eurostat.

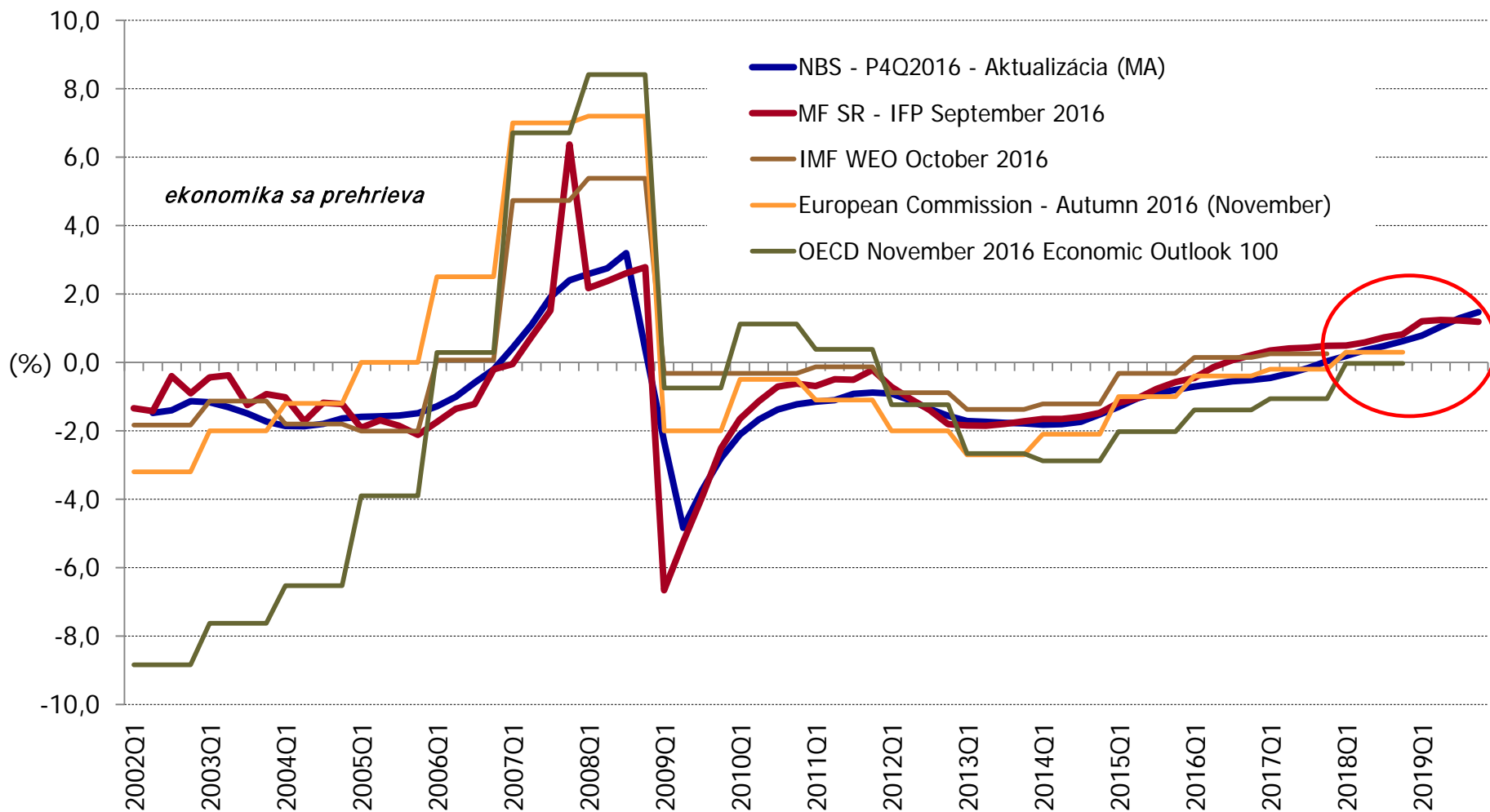

- V pokrízovom období (okrem iného) nedostatok dopytu, ktorý bolo obtiažne podporovať hospodárskymi politikami : menová politika - úrokové sadzby na nule, fiskálna politika – prudké zvýšenie dlhu.
- Aj preto NBS verejne nekritizovala fakt, že mzdy dlhodobo rástli rýchlejšie ako produktivita.
- MMF vyzývalo dočasne sa sústrediť na reformy mimo trhu práce (aby sa krátkodobo ďalej neoslaboval dopyt – nezvyšovala nezamestnanosť/neznižovala dynamika platov) – SR zatiaľ výrazne zvýšila minimálnu mzdu a flexibilita trhu práce sa mierne zhoršila (EPL index).
- Tento čas však pre SR odznieva – od budúceho roka sa ekonomika môže začať prehrievať -> **naspäť k štandardným pravidlám/odporúčaniam.**
- **SR v eurozóne – flexibilita na trhu práce je kľúčová** (v normálnych časoch)

Produkčná medzera SR

Návrat k normálu, ekonomika od roku 2018 už nebude **potrebovať** dodatočné stimuly.

Bojovať za vyššie mzdy je v poriadku, ale:

- niekoľko myšlienok:

1. Akú máme štruktúru produkcie. Ak je náročná na prácu a menej sofistikovaná, potom pri raste miezd treba zvažovať riziko odlevu kapitálu a investícií.
2. Aké máme zdanenie talentu (t.j., vyšších platov) vs. menej produktívnej práce. Nedržíme zamestnanosť aj v menej produktívnych sektoroch (slabšia perspektíva zvyšovania miezd) aj za cenu priamych/nepriamych dotácií ?
3. Robíme dost' pre pritiažnutie Slovákov pracujúcich v zahraničí ? (okrem daňovej politiky aj kvalita verejných služieb).
4. Krátkodobo sa môžeme pohybovať po krivke dopytu po pracovnej sile (zamestnanosť vs. mzdy), dlhodobo sú však mzdy ohraničené produktivitou práce: podpora podnikateľského prostredia, lepšie vzdelávanie, znižovanie administratívnej záťaž, informatizácia štátu... Aký kvalitný je náš vzdelávací systém, zlepšuje sa ?

Aj mzdy boli nakoniec potiahnuté rastom HDP (uzavretie nožníc) – všimajme si, akú cestu sme prešli pri zvyšovaní miezd (v eurách). Konvergencia bude pokračovať, jej rýchlosť bude závisieť aj od kvality hospodárskej politiky. Prijímajme zákony, ktoré podporujú dlhodobý rast, nie len krátkodobý.